

IZVJEŠTAJ

O FINANSIRANJU PROJEKATA
I PROGRAMA NVO IZ
RAZLIČITIH NAMJENSKIH
FONDOVA
U **2024.** GODINI

IZDAVAČ:

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)
Ul.Sima Barovića 24, Podgorica
Tel/fax: 020/219 120, 219 121, 219 122, 219 123 E-mail:
crnvo@crnvo.me www.crnvo.me

NAZIV PUBLIKACIJE:

Izvještaj o finansiranju projekata i programa nevladinih organizacija koji su podržani od strane Zavoda za zapošljavanje, Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i drugih javnih izvora u 2024. godini

ZA IZDAVAČA:

Zorana Marković

AUTORI:

Zorana Marković
Nazif Velić
Zdravko Janjušević
Marina Vuksanović
Milan Medenica
Kenan Kečević

SARADNICI NA ISTRAŽIVANJU:

Miloš Marković
Aleksa Minić
Hazreta Cuca

PRIPREMA I DIZAJIN

New Page D.O:O.
Podgorica, oktobar 2025.

Izvještaj je pripremljen u okviru programa Mreža resursnih centara Crne Gore. Izneseni stavovi i zaključci ne odražavaju nužno stavove Ministarstva regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama.

UVOD

Budžetsko finansiranje rada nevladinih organizacija (NVO) ima značajnu ulogu u jačanju demokratskih procesa i unapređenju javnih politika. Kroz podršku iz javnih sredstava, NVO dobijaju mogućnost da stabilno i kontinuirano sprovode aktivnosti od opšteg interesa, kao što su zaštita ljudskih prava, socijalna inkluzija, obrazovanje, kultura i zaštita životne sredine. Time se proširuje kapacitet društva da odgovori na potrebe građana koje državne institucije često ne mogu samostalno da pokriju.

Finansiranje iz budžeta doprinosi i profesionalizaciji rada nevladinih organizacija. Stabilni izvori sredstava omogućavaju zapošljavanje stručnog kadra, dugoročno planiranje projekata i razvoj institucionalnih kapaciteta. Na taj način NVO postaju pouzdaniji partneri državnim organima i lokalnim samoupravama u sprovođenju javnih politika, ali i važan korektiv vlasti kroz praćenje, analizu i javno zagovaranje.

Poseban značaj budžetskog finansiranja ogleda se u jačanju participativne demokratije. Nevladine organizacije često djeluju kao posrednici između građana i institucija, artikulišu potrebe različitih društvenih grupa i podstiču aktivno učešće u donošenju odluka. Kada se njihov rad finansira iz javnih sredstava uz jasne kriterijume i transparentne procedure, povećava se poverenje javnosti i osigurava da sredstva budu usmjerena ka projektima sa stvarnim društvenim efektom.

Istovremeno, važno je da budžetsko finansiranje bude praćeno mehanizmima odgovornosti i kontrole, kako bi se očuvala nezavisnost nevladinog sektora i spriječile zloupotrebe. Jasna pravila dodjele sredstava, monitoring, transparentno izvještavanje i evaluacija rezultata omogućavaju da se postigne ravnoteža između podrške države i autonomije civilnog društva, čime se dugoročno jača ukupan društveni razvoj.

Pored posebnih budžetskih linija namijenjenih nevladinim organizacijama, od suštinskog je značaja da NVO razvijaju konkurentnost i sposobnost da ravnopravno apliciraju za sredstva koja nisu isključivo opredijeljena za NVO. U oblastima kao što su sufinansiranje kulturno-umjetničke djelatnosti, razvoj turizma, očuvanje i promocija kulturne baštine ili lokalni ekonomski razvoj i drugih, NVO često posjeduju znanje, kreativnost i neposrednu povezanost sa lokalnom zajednicom koja im daje komparativnu prednost. Učešće u ovakvim konkursima podstiče kvalitet programa, međusektorsku saradnju i inovativne pristupe, dok istovremeno doprinosi finansijskoj održivosti organizacija i njihovoj integraciji u šire razvojne tokove društva.

Ovaj izvještaj prati upravo finansiranje rada nevladinih organizacija iz budžeta Crne Gore, koje nije opredijeljeno u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama[1], ili u skladu sa odlukama jedinica lokalnih samouprava u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi[2]. Upravo iz tog razloga a sa ciljem sticanja boljeg uvida u izvore sredstava, načine raspodjele i ishode finansiranja projekata i aktivnosti nevladinih organizacija u Crnoj Gori tokom 2024. godine sprovedeno je istraživanje zasnovano na dubinskoj analizi propisa i javno dostupnih izvještaja. Podaci su prikupljeni u okviru programa „Mreža resursnih centara u Crnoj Gori“, koji uz podršku Ministarstva regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama, realizuju Centar za razvoj nevladinih organizacija kao nacionalni resursni centar, regionalni resursni centri NVO Bjelopoljski demokratski centar, NVO Aktivna zona i NVO Novi Horizont kao i lokalne kancelarije NVO Bonum, NVO Natura i NVO Nada.

[1] Zakon o nevladinim organizacijama ("Sl. list CG", br. 39/2011 i 37/2017).

[2] Zakon o lokalnoj samoupravi ("Sl. list CG", br. 2/2018, 34/2019 i 38/2020).

Finansiranje iz budžeta Crne Gore – šta je namijenjeno isključivo NVO?

Kada govorimo o državnom budžetu, Zakon o nevladinim organizacijama, kao i prateća Uredba o finansiranju projekata i programa nevladinih organizacija u oblastima od javnog interesa[3] definišu način raspodjele sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Ovo finansiranje je namijenjeno isključivo nevladinim organizacijama, te je sa ciljem zaštite integriteta i održivosti nevladinih organizacija definisana u minimalnom iznosu od 0.5% od ukupnog državnog budžeta, od kojih su po 0.1% namijenjeni kofinansiranju projekata koji se finansiraju iz EU fondova, i projektima čiji je cilj pružanje podrške osobama sa invaliditetom. Ova zaštitna odredba pruža sigurnost nevladinim organizacijama od politički motivisanih odluka Vlade da uskrati ova sredstva sa ciljem otežavanja rada NVO, i u konačnom utišavanja kritičkih glasova civilnog društva.

U ciklusu raspodjele sredstava u skladu sa Zakonom o NVO valja izdvojiti sljedeće faze: planiranje, formiranje komisije za raspodjelu sredstava, raspisivanje konkursa, odabir dobitnika, implementacija, monitoring i evaluacija.

U prvoj fazi, odnosno fazi planiranja, ministarstva sprovode sektorsku analizu, odnosno proces procjene u kojima od oblasti u okviru njihovih nadležnosti će biti podržani projekti nevladinih organizacija. Ovaj proces se oslanja na važeće propise, strategije, programe, akcione planove i druge javne politike koje definišu usmjerenje rada izvršne vlasti. Nakon definisanja nacрта sektorske analize, ona mora proći kroz proces konsultacija, u kojem nevladine organizacije imaju priliku da doprinesu sadržaju analize, što će u konačnom uticati i na sam tekst konkursa, a konsekventno i na podržane projekte. Sektorska analiza se priprema u tekućoj godini za narednu.

Nakon sprovedenog postupka u prvom koraku, prelazi se na formiranje komisije za raspodjelu sredstava od dva predstavnika tog ministarstva, u koju se može uključiti i jedan predstavnik NVO, i to kroz javni poziv. Predstavnik NVO se bira u skladu sa Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija[4]. Zadatak komisije je da raspiše konkurs, vrši administrativnu provjeru pristiglih prijavi, angažuje nezavisne procjenjivače, konsoliduje rang listu projekata, vrši monitoring i evaluaciju.

Komisija raspisuje konkurs za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblastima koje su definisane kroz sektorsku analizu. Konkurs traje 30 dana od dana raspisivanja, dok rok za odabir projekata koji će biti finansirani nije definisan. Nakon donošenja odluke o raspodjeli sredstava, zaključuju se ugovori i slijedi implementacija, sa periodičnim i finalnim izvještavanjem o finansijskom i narativnom aspektu sprovođenja projekta/programa.

[3] Uredba o finansiranju projekata i programa nevladinih organizacija u oblastima od javnog interesa („Sl. list CG“, br. 13/2018).

[4] Uredba o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija („Sl. list CG“, br. 041/18 od 28.06.2018)

Na kraju, komisija je dužna sprovesti monitoring u toku implementacije projekta i evaluaciju nakon završetka implementacije projekta kako bi procijenila kvalitet sprovođenja aktivnosti i nivo postignuća na nivou rezultata i ciljeva.

Na lokalnom nivou, jedinice lokalne samouprave, u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, mogu graditi saradnju sa nevladinim organizacijama i razvijati lokalno civilno društvo kroz finansiranje projekata i programa NVO. Taj proces se definiše odlukama koje donose Skupštine opština, te ne postoji ujednačena praksa u tom pogledu. U zavisnosti od mogućnosti i kapaciteta, jedinice lokalne samouprave donose odluke koje su usklađene sa lokalnim kontekstom. Postojalo je više pokušaja da se zagovaraju i uvedu moderne prakse raspodjele sredstava koje bi uključivale formiranje komisije, angažovanje nezavisnih procjenjivača, monitoring i evaluaciju. Među zapaženim organizacijama koje su zagovarale unapređenje transparentnosti i kvaliteta raspodjele sredstava NVO na lokalnom nivou su Centar za razvoj nevladinih organizacija i Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) kroz Reload projekat. Međutim, još uvijek ne postoji harmonizovan način raspodjele na lokalnom nivou, dok neke jedinice lokalne samouprave ovaj proces uopšte ne sprovode.

Osim sredstava rezervisanih za NVO

Osim sredstava koja su striktno definisana za nevladine organizacije u skladu sa Zakonom o NVO, NVO u Crnoj Gori mogu aplicirati i na nizu drugih konkursa koje raspisuje drugi organi uprave i nosioci javnih ovlašćenja. Nevladine organizacije se takođe mogu javljati na tendere koji se finansiraju iz budžeta ukoliko obavljaju privrednu djelatnost, te mogu biti recipijent de minimis podrške od strane Vlade Crne Gore, ili jedinice lokalne samouprave, po diskrecionom pravu. Ovo istraživanje prati sredstva koja su dostupna nevladinim organizacijama kroz konkurse, imajući u vidu da je to na neki način organizovan postupak, definisan kao takav kroz materijalno zakonodavstvo.

Među konkursima kojima se raspisuje javna sredstva, a da ne pripadaju kategoriji sredstava raspodijeljenih na osnovu Zakona o NVO ili Zakona o lokalnoj samoupravi, možemo izdvojiti dvije kategorije: konkurse koji su isključivo za NVO, i konkurse koji su otvoreni za više vrsta pravnih lica, a NVO ispunjavaju uslove da apliciraju, i efektivno apliciraju u praksi.

U prvoj kategoriji se u 2024. godini nalazio samo Fond za zaštitu životne sredine (Eko fond), odnosno njihov Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za projekte zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine nevladinim organizacijama, koji je raspisan 18. jula 2024. godine. Ovaj konkurs predstavlja jedan od konkursa koje Eko Fond raspisuje na godišnjem nivou, dok se drugi konkursi odnose na: adaptaciju objekata sa ciljem povećanja energetske efikasnosti, podrška lokalnim komunalnim preduzećima u upravljanju otpadom, uređenje prostora, prelazak na obnovljive izvore energije, itd. Iako NVO faktički mogu aplicirati i za druga sredstva, poput subvencija za adaptaciju kancelarija, jedino je konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava za projekte NVO uobičajena podrška koja se pruža nevladinim organizacijama. Kao i za ostale konkurse, Eko fond je uveo jedinstvena pravila koja važe za sve konkurse, i to kroz Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati korisnici, načinu dodjeljivanja i korišćenje sredstava Fonda za zaštitu životne sredine i Pravilnik o načinu praćenja namjenskog korišćenja sredstava Fonda za zaštitu životne sredine. [5] Ovi pravilnici definišu ko se može prijaviti na konkurs, pod kojim uslovima, način na koji se raspisuju konkursi, formiranje komisije za vrednovanje prijave, sadržaj prijave, i druge detalje relevantne za konkurs. Ova pravila čine ovaj konkurs sličnim drugim konkursima koje raspisuju organi državne uprave.

U 2024. godini, na osnovu Javnog konkursa za dodjelu bespovratnih sredstava za projekte NVO, Eko fond je donio tri odluke o odabiru korisnika i dodjeli sredstava, i to: NVO Centar za klimatske promjene, prirodne resurse i energiju u iznosu 19541 euro, NVO Građanska alijansa u iznosu od 19550 eura, i Ronilački klub Tim ajkula u iznosu 19550 eura, odnosno 58 641 euro ukupno. Nakon ocjene pristiglih projekata, isti su rangirani, te je njihova ocjena dostupna na objavljenom rang listi o odabiru korisnika sredstava, a i u samim odlukama o odabiru korisnika i dodjeli sredstava.

U drugoj kategoriji je niz konkursa različitih organa na koje se mogu prijaviti ne samo nevladine organizacije, već i druga fizička i pravna lica, u skladu sa predmetnim konkursom. Tu spadaju konkursi Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Ministarstva turizma, Ministarstva unutrašnjih poslova, Turističkih organizacija i Zavoda za zapošljavanje.

Najveći iznos koji je dodijeljen nevladinim organizacijama u okviru ovih konkursa je u okviru konkursa Zavoda za zapošljavanje za realizaciju Programa „Direktno otvaranje radnih mjesta – javni rad“ za 2024. godinu, u okviru kojeg je dodijeljeno 733 399.37 eura nevladinim organizacijama, od ukupno 999 803.20 eura. Osim nevladinih organizacija, na spisku su uglavnom javne ustanove, Opštine, organi lokalne uprave, i manji broj javnih i privatnih privrednih društava. Ova sredstva su dodijeljena kroz dvije linije: 1) za realizaciju socijalnih sadržaja, i 2) za realizaciju programa humanitarnih, edukativnih, ekoloških, komunalnih, infrastrukturnih sadržaja, očuvanja kulturnih i istorijskih spomenika i drugih sadržaja u oblastima od javnog interesa. Kroz prvu liniju je dodijeljeno 501 605,81 euro za 77 programa NVO (od ukupno 90 programa u ovoj liniji), kroz koja su zapošljena 220 lica (od ukupno 267 zaposlenih lica u ovoj liniji). Kroz drugu liniju je dodijeljeno 231 793,56 eura za 58 NVO (od ukupno 102 aplikanta u ovoj liniji), te su zaposlena 143 lica (od 256 ukupno zaposlenih u ovoj liniji).

[5] Interni akti Eko-fonda, dostupni na: <https://www.eko-fond.co.me/regulativa>

Po dodijeljenom iznosu slijedi Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, u okviru čijeg konkursa je dodijeljeno 503 000 eura za 45 projekata nevladinih organizacija, od ukupno dodijeljenih 1 591 125 eura dodijeljenih za 221 projekat. Osim nevladinih organizacija, na spisku su uglavnom fizička lica, i mali broj privrednih društava i medija.

Jedan od fondova koji je raspodjeljivao sredstva korisnicima, među kojima su se našle i nevladine organizacije je Fond za inovacije. U 2024. godini, Fond za inovacije je ukupno podržao 71 projekat u iznosu od 3 246 800.32 eura, u okviru sedam konkursa. Međutim nevladine organizacije su mogle aplicirati samo za dvije linije, i to linija 5 – Podsticanje inovacione kulture, i linija 6 – Realizacija edukativnih programa u oblasti pametne specijalizacije. Ostali programi su bili fokusirani na podršku startupovima, privrednim društvima, fizičkim licima – inovatorima, istraživačko-obrazovnim institucijama i drugima.

U okviru linije 5 – Podsticanje inovacione kulture, raspodijeljeno je 84 197.15 eura za 11 projekata, od čega su 7 projekata kandidovale nevladine organizacije, te je njihov ukupan iznos grantova bio 52 548 eura. Na konkursu linije 6 – Realizacija edukativnih programa u oblasti pametne specijalizacije, ukupno je dodijeljeno 150 000 eura za 17 grantova. Od toga, 8 projekata u ukupnom iznosu grantova od 77 000 eura su implementirale nevladine organizacije. Ukupno, nevladine organizacije su prihodovala 161 197.15 eura iz Fonda za inovacije u 2024. godini.

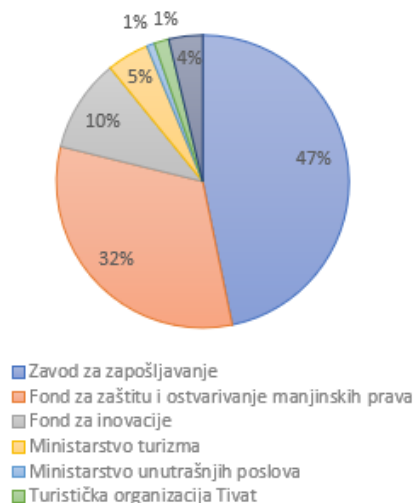
Osim toga, sredstva nevladinim organizacijama su dodijeljivana i od strane Ministarstva turizma, u okviru konkursa za podršku projektima u oblasti turizma u 2024. godini, i to kroz mjeru I – podrška organizovanju manifestacija/festivala, i mjeru III – razvoj održivih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u kulturnom, sportsko-rekreativnom i avanturističkom turizmu. U okviru prvog konkursa, dodijeljeno je 45 279.85 eura za sufinansiranje 11 manifestacija koje su organizovale nevladine organizacije, od ukupno dodijeljenih 178 065.70 eura za 34 manifestacije. Među ostalim aplikantima su uglavnom javne ustanove i privredna društva.

U okviru druge linije, nevladinim organizacijama je dodijeljeno 27 600 eura za sufinansiranje 8 projekata, or ukupno 100 000 eura za 19 projekata. Osim nevladinih organizacija, na ovaj konkurs su se javile većinom turističke organizacije i privredna društva. Ukupno, Ministarstvo turizma je dodijelilo nevladinim organizacijama 72 879.85 eura u 2024. u okviru ovog mehanizma.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je u 2024. godini, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju, sproveo konkurs za raspodjelu sredstava fonda sredstava za zaštitu i spašavanje, čiji korisnici mogu biti državni organi, organi državne uprave, organi lokalne uprave, privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici, operativne jedinice, nevladine organizacije i građani, sa sjedištem odnosno prebivalištem u Crnoj Gori. U okviru ovog konkursa je dodijeljen jedan grant nevladinoj organizaciji u iznosu od 13 750 eura, od ukupno 123 752.88 eura za 9 projekata, čiji su korisnici većinom jedinice lokalne samouprave i njihove organizacione jedinice.

Osim organa i fondova na državnom nivou, lokalne turističke organizacije su takođe raspodjeljivale sredstva nevladinim organizacijama. U 2024. godini, to je uradila Turistička organizacija Tivat, i to kroz Javni poziv za učešće u postupku raspodjele sredstava za odabir projekata valorizacije kulturne baštine koji se odnose na arheološka istraživanja, konzervatorske i restauratorske radove, rekonstrukciju i promociju kulturnih dobara na teritoriji opštine Tivat. U okviru ovog poziva, nevladinim organizacijama je dodijeljeno 25 404 eura za dva potpuna projekta i dva segmenta jednog projekta, iz preostalih sredstava. Ukupno u okviru ovog konkursa je raspodijeljeno 64 067.34 eura za 4 projekta i 4 segmenta projekata iz preostalih sredstava.

Odnos iznosa iz navedenih programa raspodjele sredstava

Ukoliko gledamo u opštem zbiru, 1 568 271.37 eura je raspodijeljeno u okviru navedenih mehanizama nevladinim organizacijama u 2024. godini. Najveći dio ovih sredstava je raspodijeljen kroz Zavod za zapošljavanje – 733399.37 eura, odnosno 47% sredstava. Na drugom mjestu je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, sa 503 000 eura ili 32% sredstava. Fond za inovacije je raspodijelio 161 197.15 eura (10%) ukupnog iznosa nevladinim organizacijama u 2024. godini. Manji iznosi su raspodijeljeni od strane Ministarstva turizma (72 879.85 eura – 5%), Eko fonda (58 641 euro - 4%), Turističke organizacije Tivat (25 404 eura – 2%), i Ministarstva unutrašnjih poslova (13 750 eura – 1%).

Naziv organa	Ukupno raspodijeljeno	Raspodijeljeno NVO	U procentu
Zavod za zapošljavanje	999 803.2	733 399.4	73%
Fond za manjine	159 1125	503 000	32%
Fond za inovacije	234 197.2	161 197.2	69%
Ministarstvo turizma	278 065.7	72 879.85	26%
Eko fond	58 641	58 641	100%*
MUP	123 752.9	13 750	11%
TO Tivat	64 067.34	25 404	40%
Ukupno	3 349 652.34	1 568 271.45	47%

*Konkurs Eko fonda je bio namijenjen isključivo NVO.

Kakve su procedure?

U opisanim mehanizmima raspodjele, za razliku od sistema uspostavljenog Zakonom o nevladinim organizacijama, ne postoji jedinstven način planiranja sredstava, već svaki organ usvaja sopstvena pravila u skladu sa materijalnim zakonodavstvom, koja se odnose na sve aplikante.

Tako, na primjer, Fond za zaštitu životne sredine je donio Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati korisnici, načinu dodjeljivanja i korišćenje sredstava Fonda za zaštitu životne sredine i Pravilnik o načinu praćenja namjenskog korišćenja sredstava Fonda za zaštitu životne sredine sa ciljem regulacije raspodjele sredstava.

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava se vodi Pravilnikom o načinu vrednovanja projekata koji se finansiraju iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava[6].

Fond za inovacije je 2023. godine usvojio Pravilnik o evaluacionom procesu, čiji kvalitet potvrđuje i akreditacija Programa kolaborativnih grantova za inovacije za EIC Plug-in šemu koju sprovodi Evropski savjet za inovacije (EIC).

Ministarstvo javne uprave svoj konkurs za raspodjelu sredstava fonda za zaštitu i spašavanje sprovodi koristeći pravila uspostavljena kroz Zakon o zaštiti i spašavanju[7].

Procedure za raspodjelu sredstava kroz javni poziv koji sprovode lokalne turističke organizacije poput Turističke organizacije Tivat nisu definisane, dok je pravni osnov za njihovo sprovođenje u Zakonu o boravišnoj taksi.

Za Ministarstvo turizma, odnosno Javne konkurse za mjeru I – podrška organizovanju manifestacija/festivala, i mjeru III – razvoj održivih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u kulturnom, sportsko-rekreativnom i avanturističkom turizmu, pravni osnov predstavlja Zaključak Vlade Crne Gore broj: 08-330/24-3704/2, odnosno Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2024. godinu, koji je usvojen ovim zaključkom, i to na osnovu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu[8].

Zavod za zapošljavanje Crne Gore svoj konkurs za realizaciju Programa „Direktno otvaranje radnih mjesta – javni rad“ sprovodi na osnovu Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti[9].

6 Pravilnik o načinu vrednovanja projekata koji se finansiraju iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava ("Službeni list Crne Gore", br. 064/18 od 04.10.2018).

[7] Zakon o zaštiti i spašavanju („Službeni list Crne Gore“, br. 13/07, 32/11, 54/16, 146/21 i 3/23)

8 Zakon o turizmu i ugostiteljstvu ("Sl. list CG", br. 2/2018, 4/2018 - ispr., 13/2018, 25/2019, 67/2019 - dr. zakon i 76/2020).

9 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti ("Službeni list CG", br. 24/2019 i ~~29/2025~~).

Naziv organa	Učešće javnosti u definisanju prioriteta	Obaveza formiranja komisije	Rok za otklanjanje nepravilnosti	Eksterna procjena	Rang liste	Monitoring	Evaluacija
Zavod za zapošljavanje	Ne	Da	Da	Ne	Da	Ne	Ne
Fond za inovacije	Ne	Da	Ne	Da	Da	Ne	Ne
Fond za manjine	Ne	Da	Ne	Ne	Da	Ne	Ne
Min. turizma	Ne	Da	Ne	Ne	Da	Da	Ne
MUP	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Da	Ne
Eko-fond	Ne	Da	Da	Ne	Da	Da	Ne
TO Tivat	Ne	Da	Da	Ne	Da	Da	Ne

Analizirajući sve navedene mehanizme raspodjele sredstava nevladinim organizacijama, moguće je uporediti sisteme na osnovu niza osnovnih elemenata prema kojima se mogu odrediti karakteristike, kvalitet i transparentnost sistema raspodjele sredstava na nivou propisa. Osnovni elementi po kojima se može cijiniti jedan konkurs predstavljaju:

- ·mogućnost učešća javnosti u procesu definisanja prioriteta finansiranja,
- ·obaveza formiranja komisije za raspodjelu sredstava,
- ·mogućnost otklanjanja nepravilnosti u prijavi,
- ·eksterna procjena prijedloga projekata/aplikacija,
- ·obaveza objavljivanja rang lista,
- ·propisana obaveza monitoringa, i
- ·obaveza sprovođenja evaluacije projekata.

Prilikom prikupljanja podataka za ovu tabelu, uzimao se u obzir sadržaj propisa (Zakona, podzakonskog akta ili internog akta) koji propisuje uslove za konkurs/poziv, kao i sam tekst konkursa/poziva.

Ovo poređenje ne mora prejudicirati rezultate u praksi, odnosno kvalitet propisa ne mora automatski značiti i kvalitet sprovođenja odredbi. Međutim, kvalitetno propisan proces odlučivanja u raspodjeli sredstava predstavlja priliku da se osiguraju mehanizmi sprečavanja konflikta interesa, donošenja nepristrasnih odluka na bazi činjenica i stručnih mišljenja, te postizanja dugoročnih efekata u tematskoj oblasti u kojoj se raspodjeljuju sredstva. Primjenom principa dobrog upravljanja, upravljanja projektnim ciklusom, pristupa logičkog okvira, i participativnog pristupa, povećava se kvalitet, dugoročna održivost i efekat javnog finansiranja u ovim oblastima.

Među indikatorima koji su izdvojeni u tabeli 2, moraju se izdvojiti dva pravila: nijedan od navedenih fondova ne uključuje priliku da javnost učestvuje u definisanju prioriteta i modaliteta finansiranja projekata/programa/aktivnosti, ni srednjeročnu ili dugoročnu evaluaciju efekta raspodjele sredstava ni samih projekata. Konsultacije o načinu i prioritetima raspodjele sredstava je praksa koju dugi niz godina sprovodi Evropska unija, koja obavezno konsultuje kako države članice i korisnice fondova, a tako i direktne korisnike poput civilnog društva. Crna Gora je Zakonom o NVO u 2017. godini propisala obaveznu sprovođenja konsultacija o sektorskoj analizi, čime organizacije mogu direktno doprinijeti pravovremenom prilagođavanju sredstava izazovima na terenu.

Takođe, nijedan od konkursa ili pratećih akata ne propisuje srednjeročnu ili dugoročnu evaluaciju efekta raspodjele sredstava ni samih projekata. Na ovaj način bi se dobio uvid u održivost rješenja i efekte koji se postiže finansiranjem, te bi evaluacioni izvještaji bili kvalitetna podloga za unapređenje raspodjele u narednim iteracijama.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Značajan dio projekata kroz obrađivane konkurse, iako je samo jedan od njih raspisan isključivo za NVO, sadrže dobar udio projekata nevladinih organizacija. Ova činjenica govori o konkurentnosti nevladinih organizacija kada je u pitanju apliciranje na ravni sa drugim fizičkim i pravnim licima.

Pristup informacijama o prilikama za finansiranje na jednom mjestu predstavlja izazov za sve aplikante, uključujući i nevladine organizacije. Potrebno je objediniti informaciju o svim konkursima na jednom mjestu.

Potrebno je digitalizovati sve aspekte konkursa: od zbirnog informisanja, apliciranja, objave odluka o raspodjeli sredstava, do izvještavanja. Podatke je potrebno objavljivati u otvorenom i interoperabilnom formatu, kako bi bilo lakše pratiti tokove finansiranja.

Imajući u vidu da se svaki organ vodi svojim pravilima raspisivanja konkursa, njihovog praćenja i evaluacije, potrebno je izvršiti pregled svih propisa kako bi se osigurao kvalitet sprovođenja svih konkursa.

Potrebno je periodično sprovoditi proces evaluacije, kako uspjeha svakog pojedinačnog programa raspodjele sredstava za projekte (NVO), tako i sveukupnog uticaja finansiranja nevladinih organizacija iz svih javnih fondova na lokalnom i državnom nivou.

O PROGRAMU

„Mreža resursnih centara u Crnoj Gori“ predstavlja program podrške razvoju civilnog društva, koji zajednički realizuju Centar za razvoj nevladinih organizacija (nacionalni resursni centar), NVO Bjelopoljski demokratski centar, NVO Aktivna zona i NVO Novi Horizont (regionalni resursni centri za sjevernu, centralnu i južnu regiju), kao i lokalne kancelarije NVO Bonum (Pljevlja), NVO Natura (Kolašin) i NVO Nada (Herceg Novi). Program je finansijski podržan od strane Ministarstva regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama, čime se potvrđuje institucionalna posvećenost jačanju kapaciteta civilnog sektora.

U okviru programa, resursni centri svakodnevno pružaju širok spektar usluga namijenjenih nevladinim organizacijama, organima državne i lokalne uprave, kao i zainteresovanim građanima. Usluge obuhvataju pravno i finansijsko savjetovanje, podršku pri osnivanju organizacija, unapređenje transparentnosti, informisanje o mogućnostima finansiranja, podršku u unutrašnjoj organizaciji rada, realizaciji projekata i izvještavanju. Poseban segment u radu mreže resursnih centara je pružanje podrške nevladinim organizacijama i građanima u korišćenju mehanizama participacije u procesima donošenja odluka.

Pored svakodnevnih usluga, Resursni centri organizuju niz obuka koje imaju za cilj profesionalizaciju i osnaživanje organizacija kako bi njihov rad generisao maksimalne društvene benefite. Obuke obuhvataju pisanje projekata za domaće i EU fondove, finansijsko upravljanje, odnose s javnošću i upravljanje društvenim mrežama, prikupljanje sredstava, praćenje javnih politika i druge oblasti od strateškog značaja. Organizacijama je omogućeno i korišćenje prostorija resursnih centara za obuke, radionice, sastanke, konferencije za medije i druge događaje, čime se stvara inkluzivan prostor za razmjenu znanja i iskustava.

Dodatno, mreža resursnih centara kroz redovne izvještaje prati okruženje za rad civilnog društva u Crnoj Gori. Analize obuhvataju finansiranje od strane državnih organa i lokalnih samouprava, korišćenje fondova Evropske unije, stanje ljudskih resursa u organizacijama civilnog društva, kao i niz drugih oblasti relevantnih za razumijevanje kapaciteta i izazova sektora. Na taj način program doprinosi ne samo jačanju pojedinačnih organizacija, već i kreiranju povoljnijeg institucionalnog i društvenog ambijenta za razvoj civilnog društva u cjelini.

IMAŠ PITANJE?

+ 382 20 219 860

crnvo@crnvo.me

<https://crnvo.me/>

